

انواع آلودگی شهری و حقوق کیفری آن

محبوبه نادری

کارشناسی فقه و مبانی حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد، ایران.

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی انواع آلودگی شهری و حقوق کیفری آن انجام شد. روش تحقیق کتابخانه ای با استفاده از کتب، مقالات و پایان نامه ها و... انجام گرفت. در این مقاله ابتدا انواع آلودگی شهری از قبیل آلودگی های هوا، صوتی، زباله، آب و خاک با توجه به حقوق کیفری توضیح داده شد. سپس نگاه مدیریت شهری در خصوص بهداشت و آلودگی شهری به همراه اختیارات قانونی شهرداری در زمینه بهداشت شهری با تاکید بر بند ۲۰ ماده ۵۵ قانون شهرداری ها ذکر گردید.

واژه‌های کلیدی: آلودگی، شهر، قانون، شهرداری، بهداشت شهری، ماده ۲۰ قانون شهرداری ها

مقدمه

آلودگی شهری یکی از چالش‌های جدی و پیچیده‌ای است که جوامع امروزی با آن مواجه‌اند. با رشد سریع شهرنشینی و افزایش جمعیت در مناطق شهری، مشکلات ناشی از آلودگی به‌طور فزاینده‌ای به یک نگرانی جهانی تبدیل شده است. آلودگی هوا، آب، خاک و صدا از جمله انواع آلودگی‌هایی هستند که به‌طور مستقیم بر کیفیت زندگی شهروندان تأثیر می‌گذارند و می‌توانند عواقب جدی برای سلامت عمومی و محیط زیست داشته باشند. آلودگی هوا به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مسائل بهداشتی در شهرها شناخته می‌شود که ناشی از فعالیت‌های صنعتی، ترافیک و استفاده از سوخت‌های فسیلی است. این نوع آلودگی می‌تواند منجر به بروز بیماری‌های تنفسی، قلبی و عروقی و همچنین افزایش مرگ و میر در میان جمعیت‌های آسیب‌پذیر شود. از سوی دیگر، آلودگی آب و خاک نیز به‌دلیل نشت مواد شیمیایی، پسماندها و فاضلاب‌های صنعتی، تهدیدی جدی برای منابع آبی و کشاورزی به شمار می‌آید. در این میان، شهرداری‌ها به‌عنوان نهادهای محلی مسئولیت‌های مهمی در زمینه مدیریت بهداشت شهری و کاهش آلودگی‌ها دارند. اختیارات قانونی شهرداری‌ها در این زمینه شامل تدوین و اجرای قوانین و مقررات بهداشتی، نظارت بر فعالیت‌های صنعتی، مدیریت پسماندها و بهبود زیرساخت‌های شهری می‌شود. این نهادها با بهره‌گیری از ابزارهای قانونی و اجرایی می‌توانند به بهبود کیفیت زندگی شهروندان و حفظ محیط زیست کمک کنند. با توجه به اهمیت این موضوع، بررسی انواع آلودگی‌های شهری و اختیارات قانونی شهرداری در زمینه بهداشت شهری می‌تواند به شناسایی چالش‌ها و فرصت‌های موجود در این حوزه کمک کند.

مفهوم آلودگی شهری

آلودگی عبارت است از هرگونه تغییر در ویژگی‌های اجزای شکل محیط به طوری که استفاده بیشتر از آنها ناممکن شود و به طور مستقیم یا غیر مستقیم منافع و حیات موجودات زنده را به مخاطره اندازد. آلوده کننده‌ها معمولاً در اثر فعالیت‌های انسانی پدید می‌آیند. منابع مختلفی برای آلوده شدن محیط‌های شهری وجود دارد که تمامی آنها به تخریب محیط زیست و زندگی بشر منجر می‌شود. مانند آلودگی هوا آلودگی صوتی آلودگی زباله، آلودگی آب، آلودگی خاک.^۱ واژه آلودگی نظیر تمام اصلاحاتی است که به طور ناگهانی به صورت روز در می‌آیند، مبین پدیده‌های کم و بیش گسترده‌ای است که اتفاق می‌افتند. زمانی آلودگی به وجود می‌آید که در یک محیط خارجی بیشتر از حد طبیعی و یا گذشته خود، وجود داشته باشد و یا این تغییرات مهم در عناصر تشکیل دهنده آن محیط به وقوع بپیوندند و این تغییرات اثرات زبان بخش و ناراحت کننده‌ای به دنبال داشته باشد. دو دیدگاه متفاوت در مورد رابطه بین رشد جمعیت شهرنشین و آلودگی محیط زیست وجود دارد دیدگاه نخست اشاره می‌کند که تأثیر افزایش جمعیت شهری بر آلودگی محیط زیست مثبت است؛ زیرا با افزایش شهرنشینی، استفاده از زیر ساخت‌ها حمل و نقل و انرژی افزایش می‌یابد. انتقال از کشاورزی به صنعت نیز باعث افزایش آلودگی می‌گردد. دیدگاه دوم تأکید می‌کند که فرهنگ شهر نشینی باعث می‌شود که مصرف انرژی در شهرها نسبت به روستاها بهینه تر شود و آلودگی کاهش یابد. در نتیجه رابطه بین رشد جمعیت شهری با آلودگی محیط زیست می‌تواند مثبت یا منفی باشد.^۲

^۱ صادقی، حسین و سعادت، رضا، رشد جمعیت و رشد اقتصادی و اثرات زیست محیطی در ایران، ۱۳۸۳، مجله تحقیقات اقتصادی، شماره ۶۴، صص ۸۰-۶۳.

^۲ احمدی، مسعود، نسترن، بررسی اهمیت فضای سبز در کنترل و کاهش آلودگی هوای شهری، ۱۳۹۲، کنفرانس بین المللی برنامه ریزی و مدیریت محیط زیست، شماره ۳، دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان.

انواع آلودگی شهری

آلودگی هوا

آلودگی هوا عبارت است از حضور یک یا چند آلاینده یا ترکیب در اتمسفر بیرونی و یا داخلی، در مقادیر و مدت زمانی که ممکن است سبب آسیب به زندگی انسانی، گیاهی یا حیوانی یا اموال و به طور نامعقولی تداخل در برخورداری راحت از زندگی یا اموال شود آلودگی هوا ناشی از یک عامل نبوده و یکسری مسائل به هم پیچیده موجب آلودگی هوا می گردند. در واقع بخشی مربوط به صنعت، قسمتی ناشی از خودروها، قسمتی وابسته به پارامترهای هواشناسی مانند سرعت باد و پاره ای موارد نیز مربوط به شرایط جغرافیایی (مانند کوه ها، دریاها، شیب منطقه و...) می باشد. بنابراین در تحلیل یکی از موارد گفته شده، تاثیر موارد دیگر دخیل در مسئله را نباید از نظر دور داشت. با رشد فناوری و خروج منابع آلاینده ثابت و صنایع از شهرها، منابع آلاینده متحرک در بخش حمل و نقل شهری به عنوان چالش اصلی آلودگی هوا در کلان شهرها به شمار می رود.^۳ آلودگی هوا به ترتیب از ناحیه حمل و نقل (انواع وسایل موتوری)، نیروگاه ها انواع و اقسام صنایع سبک و سنگین، کارخانه های پتروشیمی، فعالیت های کشاورزی و حتی غذا پختن و گرم کردن منزل خود شما که اکثرا مواد اولیه و یا سوخت های سنگواره ای (فسیلی) استفاده می کنند، ناشی می شود.^۴ آلودگی هوا عبارت است از وجود یک یا چند آلوده کننده در هوای آزاد به مقدار و مدتی که کیفیت آن را به طوری که مضر به حال انسان و یا سایر موجودات زنده و یا گیاهان و یا آثار و ابنیه باشد تغییر دهد. بنابراین جرم آلودگی هوا با پخش مواد آلوده کننده در هوا تحقق می یابد، یعنی انتشار هر گونه ماده گازی، بخار، مایع و جامد یا مجموعه و ترکیبی از آنها در هوای آزاد که باعث آلودگی هوا شده و یا به آلودگی آن بیفزاید یا تولید بوهای نامطبوع کند.^۵ بکار انداختن وسایل نقلیه موتوری که بیش از استانداردهای مقرر دود و آلوده کننده های دیگر وارد هوای آزاد می نماید ممنوع است.^۶ پخش هرگونه آلوده کننده از منابع متفرقه در هوای آزاد بیش از استاندارد های مقرر ممنوع است.

بر طبق قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۴، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۳۹، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۴۸، ۴۹، ۵۰، ۵۱، ۵۲، ۵۳، ۵۴، ۵۵، ۵۶، ۵۷، ۵۸، ۵۹، ۶۰، ۶۱، ۶۲، ۶۳، ۶۴، ۶۵، ۶۶، ۶۷، ۶۸، ۶۹، ۷۰، ۷۱، ۷۲، ۷۳، ۷۴، ۷۵، ۷۶، ۷۷، ۷۸، ۷۹، ۸۰، ۸۱، ۸۲، ۸۳، ۸۴، ۸۵، ۸۶، ۸۷، ۸۸، ۸۹، ۹۰، ۹۱، ۹۲، ۹۳، ۹۴، ۹۵، ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۹۹، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۴۸، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۶۴، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۲، ۱۹۳، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۶، ۱۹۷، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۲۵، ۲۲۶، ۲۲۷، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۴، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۴۰، ۲۴۱، ۲۴۲، ۲۴۳، ۲۴۴، ۲۴۵، ۲۴۶، ۲۴۷، ۲۴۸، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۱، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۵۶، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۵۹، ۲۶۰، ۲۶۱، ۲۶۲، ۲۶۳، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۶۶، ۲۶۷، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۷۱، ۲۷۲، ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۷۵، ۲۷۶، ۲۷۷، ۲۷۸، ۲۷۹، ۲۸۰، ۲۸۱، ۲۸۲، ۲۸۳، ۲۸۴، ۲۸۵، ۲۸۶، ۲۸۷، ۲۸۸، ۲۸۹، ۲۹۰، ۲۹۱، ۲۹۲، ۲۹۳، ۲۹۴، ۲۹۵، ۲۹۶، ۲۹۷، ۲۹۸، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۰۲، ۳۰۳، ۳۰۴، ۳۰۵، ۳۰۶، ۳۰۷، ۳۰۸، ۳۰۹، ۳۱۰، ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۱۳، ۳۱۴، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۱۹، ۳۲۰، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۲۳، ۳۲۴، ۳۲۵، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۲۸، ۳۲۹، ۳۳۰، ۳۳۱، ۳۳۲، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۳۶، ۳۳۷، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۴۳، ۳۴۴، ۳۴۵، ۳۴۶، ۳۴۷، ۳۴۸، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۵۱، ۳۵۲، ۳۵۳، ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۵۷، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۶۰، ۳۶۱، ۳۶۲، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۶۵، ۳۶۶، ۳۶۷، ۳۶۸، ۳۶۹، ۳۷۰، ۳۷۱، ۳۷۲، ۳۷۳، ۳۷۴، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۷۸، ۳۷۹، ۳۸۰، ۳۸۱، ۳۸۲، ۳۸۳، ۳۸۴، ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۸، ۳۸۹، ۳۹۰، ۳۹۱، ۳۹۲، ۳۹۳، ۳۹۴، ۳۹۵، ۳۹۶، ۳۹۷، ۳۹۸، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۰۲، ۴۰۳، ۴۰۴، ۴۰۵، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۰۹، ۴۱۰، ۴۱۱، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۱۶، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۲۰، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۲۵، ۴۲۶، ۴۲۷، ۴۲۸، ۴۲۹، ۴۳۰، ۴۳۱، ۴۳۲، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۳۶، ۴۳۷، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۴۰، ۴۴۱، ۴۴۲، ۴۴۳، ۴۴۴، ۴۴۵، ۴۴۶، ۴۴۷، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۵۰، ۴۵۱، ۴۵۲، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۵۵، ۴۵۶، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۶۴، ۴۶۵، ۴۶۶، ۴۶۷، ۴۶۸، ۴۶۹، ۴۷۰، ۴۷۱، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۷۴، ۴۷۵، ۴۷۶، ۴۷۷، ۴۷۸، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۸۳، ۴۸۴، ۴۸۵، ۴۸۶، ۴۸۷، ۴۸۸، ۴۸۹، ۴۹۰، ۴۹۱، ۴۹۲، ۴۹۳، ۴۹۴، ۴۹۵، ۴۹۶، ۴۹۷، ۴۹۸، ۴۹۹، ۵۰۰، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۰۳، ۵۰۴، ۵۰۵، ۵۰۶، ۵۰۷، ۵۰۸، ۵۰۹، ۵۱۰، ۵۱۱، ۵۱۲، ۵۱۳، ۵۱۴، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۲۱، ۵۲۲، ۵۲۳، ۵۲۴، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۳۱، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۳۴، ۵۳۵، ۵۳۶، ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۴۰، ۵۴۱، ۵۴۲، ۵۴۳، ۵۴۴، ۵۴۵، ۵۴۶، ۵۴۷، ۵۴۸، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۵۱، ۵۵۲، ۵۵۳، ۵۵۴، ۵۵۵، ۵۵۶، ۵۵۷، ۵۵۸، ۵۵۹، ۵۶۰، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۶۳، ۵۶۴، ۵۶۵، ۵۶۶، ۵۶۷، ۵۶۸، ۵۶۹، ۵۷۰، ۵۷۱، ۵۷۲، ۵۷۳، ۵۷۴، ۵۷۵، ۵۷۶، ۵۷۷، ۵۷۸، ۵۷۹، ۵۸۰، ۵۸۱، ۵۸۲، ۵۸۳، ۵۸۴، ۵۸۵، ۵۸۶، ۵۸۷، ۵۸۸، ۵۸۹، ۵۹۰، ۵۹۱، ۵۹۲، ۵۹۳، ۵۹۴، ۵۹۵، ۵۹۶، ۵۹۷، ۵۹۸، ۵۹۹، ۶۰۰، ۶۰۱، ۶۰۲، ۶۰۳، ۶۰۴، ۶۰۵، ۶۰۶، ۶۰۷، ۶۰۸، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۱۱، ۶۱۲، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۱۶، ۶۱۷، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۲۰، ۶۲۱، ۶۲۲، ۶۲۳، ۶۲۴، ۶۲۵، ۶۲۶، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۲۹، ۶۳۰، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۳۴، ۶۳۵، ۶۳۶، ۶۳۷، ۶۳۸، ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۴۱، ۶۴۲، ۶۴۳، ۶۴۴، ۶۴۵، ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۵۰، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۵۴، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۵۷، ۶۵۸، ۶۵۹، ۶۶۰، ۶۶۱، ۶۶۲، ۶۶۳، ۶۶۴، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۶۷، ۶۶۸، ۶۶۹، ۶۷۰، ۶۷۱، ۶۷۲، ۶۷۳، ۶۷۴، ۶۷۵، ۶۷۶، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۷۹، ۶۸۰، ۶۸۱، ۶۸۲، ۶۸۳، ۶۸۴، ۶۸۵، ۶۸۶، ۶۸۷، ۶۸۸، ۶۸۹، ۶۹۰، ۶۹۱، ۶۹۲، ۶۹۳، ۶۹۴، ۶۹۵، ۶۹۶، ۶۹۷، ۶۹۸، ۶۹۹، ۷۰۰، ۷۰۱، ۷۰۲، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۰۷، ۷۰۸، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۱۱، ۷۱۲، ۷۱۳، ۷۱۴، ۷۱۵، ۷۱۶، ۷۱۷، ۷۱۸، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۲۲، ۷۲۳، ۷۲۴، ۷۲۵، ۷۲۶، ۷۲۷، ۷۲۸، ۷۲۹، ۷۳۰، ۷۳۱، ۷۳۲، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۳۵، ۷۳۶، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۳۹، ۷۴۰، ۷۴۱، ۷۴۲، ۷۴۳، ۷۴۴، ۷۴۵، ۷۴۶، ۷۴۷، ۷۴۸، ۷۴۹، ۷۵۰، ۷۵۱، ۷۵۲، ۷۵۳، ۷۵۴، ۷۵۵، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۵۹، ۷۶۰، ۷۶۱، ۷۶۲، ۷۶۳، ۷۶۴، ۷۶۵، ۷۶۶، ۷۶۷، ۷۶۸، ۷۶۹، ۷۷۰، ۷۷۱، ۷۷۲، ۷۷۳، ۷۷۴، ۷۷۵، ۷۷۶، ۷۷۷، ۷۷۸، ۷۷۹، ۷۸۰، ۷۸۱، ۷۸۲، ۷۸۳، ۷۸۴، ۷۸۵، ۷۸۶، ۷۸۷، ۷۸۸، ۷۸۹، ۷۹۰، ۷۹۱، ۷۹۲، ۷۹۳، ۷۹۴، ۷۹۵، ۷۹۶، ۷۹۷، ۷۹۸، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۰۳، ۸۰۴، ۸۰۵، ۸۰۶، ۸۰۷، ۸۰۸، ۸۰۹، ۸۱۰، ۸۱۱، ۸۱۲، ۸۱۳، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۱۶، ۸۱۷، ۸۱۸، ۸۱۹، ۸۲۰، ۸۲۱، ۸۲۲، ۸۲۳، ۸۲۴، ۸۲۵، ۸۲۶، ۸۲۷، ۸۲۸، ۸۲۹، ۸۳۰، ۸۳۱، ۸۳۲، ۸۳۳، ۸۳۴، ۸۳۵، ۸۳۶، ۸۳۷، ۸۳۸، ۸۳۹، ۸۴۰، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۴۳، ۸۴۴، ۸۴۵، ۸۴۶، ۸۴۷، ۸۴۸، ۸۴۹، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۵۲، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۵۵، ۸۵۶، ۸۵۷، ۸۵۸، ۸۵۹، ۸۶۰، ۸۶۱، ۸۶۲، ۸۶۳، ۸۶۴، ۸۶۵، ۸۶۶، ۸۶۷، ۸۶۸، ۸۶۹، ۸۷۰، ۸۷۱، ۸۷۲، ۸۷۳، ۸۷۴، ۸۷۵، ۸۷۶، ۸۷۷، ۸۷۸، ۸۷۹، ۸۸۰، ۸۸۱، ۸۸۲، ۸۸۳، ۸۸۴، ۸۸۵، ۸۸۶، ۸۸۷، ۸۸۸، ۸۸۹، ۸۹۰، ۸۹۱، ۸۹۲، ۸۹۳، ۸۹۴، ۸۹۵، ۸۹۶، ۸۹۷، ۸۹۸، ۸۹۹، ۹۰۰، ۹۰۱، ۹۰۲، ۹۰۳، ۹۰۴، ۹۰۵، ۹۰۶، ۹۰۷، ۹۰۸، ۹۰۹، ۹۱۰، ۹۱۱، ۹۱۲، ۹۱۳، ۹۱۴، ۹۱۵، ۹۱۶، ۹۱۷، ۹۱۸، ۹۱۹، ۹۲۰، ۹۲۱، ۹۲۲، ۹۲۳، ۹۲۴، ۹۲۵، ۹۲۶، ۹۲۷، ۹۲۸، ۹۲۹، ۹۳۰، ۹۳۱، ۹۳۲، ۹۳۳، ۹۳۴، ۹۳۵، ۹۳۶، ۹۳۷، ۹۳۸، ۹۳۹، ۹۴۰، ۹۴۱، ۹۴۲، ۹۴۳، ۹۴۴، ۹۴۵، ۹۴۶، ۹۴۷، ۹۴۸، ۹۴۹، ۹۵۰، ۹۵۱، ۹۵۲، ۹۵۳، ۹۵۴، ۹۵۵، ۹۵۶، ۹۵۷، ۹۵۸، ۹۵۹، ۹۶۰، ۹۶۱، ۹۶۲، ۹۶۳، ۹۶۴، ۹۶۵، ۹۶۶، ۹۶۷، ۹۶۸، ۹۶۹، ۹۷۰، ۹۷۱، ۹۷۲، ۹۷۳، ۹۷۴، ۹۷۵، ۹۷۶، ۹۷۷، ۹۷۸، ۹۷۹، ۹۸۰، ۹۸۱، ۹۸۲، ۹۸۳، ۹۸۴، ۹۸۵، ۹۸۶، ۹۸۷، ۹۸۸، ۹۸۹، ۹۹۰، ۹۹۱، ۹۹۲، ۹۹۳، ۹۹۴، ۹۹۵، ۹۹۶، ۹۹۷، ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۰۰، ۱۰۰۱، ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۰۴، ۱۰۰۵، ۱۰۰۶، ۱۰۰۷، ۱۰۰۸، ۱۰۰۹، ۱۰۱۰، ۱۰۱۱، ۱۰۱۲، ۱۰۱۳، ۱۰۱۴، ۱۰۱۵، ۱۰۱۶، ۱۰۱۷، ۱۰۱۸، ۱۰۱۹، ۱۰۲۰، ۱۰۲۱، ۱۰۲۲، ۱۰۲۳، ۱۰۲۴، ۱۰۲۵، ۱۰۲۶، ۱۰۲۷، ۱۰۲۸، ۱۰۲۹، ۱۰۳۰، ۱۰۳۱، ۱۰۳۲، ۱۰۳۳، ۱۰۳۴، ۱۰۳۵، ۱۰۳۶، ۱۰۳۷، ۱۰۳۸، ۱۰۳۹، ۱۰۴۰، ۱۰۴۱، ۱۰۴۲، ۱۰۴۳، ۱۰۴۴، ۱۰۴۵، ۱۰۴۶، ۱۰۴۷، ۱۰۴۸، ۱۰۴۹، ۱۰۵۰، ۱۰۵۱، ۱۰۵۲، ۱۰۵۳، ۱۰۵۴، ۱۰۵۵، ۱۰۵۶، ۱۰۵۷، ۱۰۵۸، ۱۰۵۹، ۱۰۶۰، ۱۰۶۱، ۱۰۶۲، ۱۰۶۳، ۱۰۶۴، ۱۰۶۵، ۱۰۶۶، ۱۰۶۷، ۱۰۶۸، ۱۰۶۹، ۱۰۷۰، ۱۰۷۱، ۱۰۷۲، ۱۰۷۳، ۱۰۷۴، ۱۰۷۵، ۱۰۷۶، ۱۰۷۷، ۱۰۷۸، ۱۰۷۹، ۱۰۸۰، ۱۰۸۱، ۱۰۸۲، ۱۰۸۳، ۱۰۸۴، ۱۰۸۵، ۱۰۸۶، ۱۰۸۷، ۱۰۸۸، ۱۰۸۹، ۱۰۹۰، ۱۰۹۱، ۱۰۹۲، ۱۰۹۳، ۱۰۹۴، ۱۰۹۵، ۱۰۹۶، ۱۰۹۷، ۱۰۹۸، ۱۰۹۹، ۱۱۰۰، ۱۱۰۱، ۱۱۰۲، ۱۱۰۳، ۱۱۰۴، ۱۱۰۵، ۱۱۰۶، ۱۱۰۷، ۱۱۰۸، ۱۱۰۹، ۱۱۱۰، ۱۱۱۱، ۱۱۱۲، ۱۱۱۳، ۱۱۱۴، ۱۱۱۵، ۱۱۱۶، ۱۱۱۷، ۱۱۱۸، ۱۱۱۹، ۱۱۲۰، ۱۱۲۱، ۱۱۲۲، ۱۱۲۳، ۱۱۲۴، ۱۱۲۵، ۱۱۲۶، ۱۱۲۷، ۱۱۲۸، ۱۱۲۹، ۱۱۳۰، ۱۱۳۱، ۱۱۳۲، ۱۱۳۳، ۱۱۳۴، ۱۱۳۵، ۱۱۳۶، ۱۱۳۷، ۱۱۳۸، ۱۱۳۹، ۱۱۴۰، ۱۱۴۱، ۱۱۴۲، ۱۱۴۳، ۱۱۴۴، ۱۱۴۵، ۱۱۴۶، ۱۱۴۷، ۱۱۴۸، ۱۱۴۹، ۱۱۵۰، ۱۱۵۱، ۱۱۵۲، ۱۱۵۳، ۱۱۵۴، ۱۱۵۵، ۱۱۵۶، ۱۱۵۷، ۱۱۵۸، ۱۱۵۹، ۱۱۶۰، ۱۱۶۱، ۱۱۶۲، ۱۱۶۳، ۱۱۶۴، ۱۱۶۵، ۱۱۶۶، ۱۱۶۷، ۱۱۶۸، ۱۱۶۹، ۱۱۷۰، ۱۱۷۱، ۱۱۷۲، ۱۱۷۳، ۱۱۷۴، ۱۱۷۵، ۱۱۷۶، ۱۱۷۷، ۱۱۷۸، ۱۱۷۹، ۱۱۸۰، ۱۱۸۱، ۱۱۸۲، ۱۱۸۳، ۱۱۸۴، ۱۱۸۵، ۱۱۸۶، ۱۱۸۷، ۱۱۸۸، ۱۱۸۹، ۱۱۹۰، ۱۱۹۱، ۱۱۹۲، ۱۱۹۳، ۱۱۹۴، ۱۱۹۵، ۱۱۹۶، ۱۱۹۷، ۱۱۹۸، ۱۱۹۹، ۱۲۰۰، ۱۲۰۱، ۱۲۰۲، ۱۲۰۳، ۱۲۰۴، ۱۲۰۵، ۱۲۰۶، ۱۲۰۷، ۱۲۰۸، ۱۲۰۹، ۱۲۱۰، ۱۲۱۱، ۱۲۱۲، ۱۲۱۳، ۱۲۱۴، ۱۲۱۵، ۱۲۱۶، ۱۲۱۷، ۱۲۱۸، ۱۲۱۹، ۱۲۲۰، ۱۲۲۱، ۱۲۲۲، ۱۲۲۳، ۱۲۲۴، ۱۲۲۵، ۱۲۲۶، ۱۲۲۷، ۱۲۲۸، ۱۲۲۹، ۱۲۳۰، ۱۲۳۱، ۱۲۳۲، ۱۲۳۳، ۱۲۳۴، ۱۲۳۵، ۱۲۳۶، ۱۲۳۷، ۱۲۳۸، ۱۲۳۹، ۱۲۴۰، ۱۲۴۱، ۱۲۴۲، ۱۲۴۳، ۱۲۴۴، ۱۲۴۵، ۱۲۴۶، ۱۲۴۷، ۱۲۴۸، ۱۲۴۹، ۱۲۵۰، ۱۲۵۱، ۱۲۵۲، ۱۲۵۳، ۱۲۵۴، ۱۲۵۵، ۱۲۵۶، ۱۲۵۷، ۱۲۵۸، ۱۲۵۹، ۱۲۶۰، ۱۲۶۱، ۱۲۶۲، ۱۲۶۳، ۱۲۶۴، ۱۲۶۵، ۱۲۶۶، ۱۲۶۷، ۱۲۶۸، ۱۲۶۹، ۱۲۷۰، ۱۲۷۱، ۱۲۷۲، ۱۲۷۳، ۱۲۷۴، ۱۲۷۵، ۱۲۷۶، ۱۲۷۷، ۱۲۷۸، ۱۲۷۹، ۱۲۸۰، ۱۲۸۱، ۱۲۸۲، ۱۲۸۳، ۱۲۸۴، ۱۲۸۵، ۱۲۸۶، ۱۲۸۷، ۱۲۸۸، ۱۲۸۹، ۱۲۹۰، ۱۲۹۱، ۱۲۹۲، ۱۲۹۳، ۱۲۹۴، ۱۲۹۵، ۱۲۹۶، ۱۲۹۷، ۱۲۹۸، ۱۲۹۹، ۱۳۰۰، ۱۳۰۱، ۱۳۰۲، ۱۳۰۳، ۱۳۰۴، ۱۳۰۵، ۱۳۰۶، ۱۳۰۷، ۱۳۰۸، ۱۳۰۹، ۱۳۱۰، ۱۳۱۱، ۱۳۱۲، ۱۳۱۳، ۱۳۱۴، ۱۳۱۵، ۱۳۱۶، ۱۳۱۷، ۱۳۱۸، ۱۳۱۹، ۱۳۲۰، ۱۳۲۱، ۱۳۲۲، ۱۳۲۳، ۱۳۲۴، ۱۳۲۵، ۱۳۲۶، ۱۳۲۷، ۱۳۲۸، ۱۳۲۹، ۱۳۳۰، ۱۳۳۱، ۱۳۳۲، ۱۳۳۳، ۱۳۳۴، ۱۳۳۵، ۱۳۳۶، ۱۳۳۷، ۱۳۳۸، ۱۳۳۹، ۱۳۴۰، ۱۳۴۱، ۱۳۴۲، ۱۳۴۳، ۱۳۴۴، ۱۳۴۵، ۱۳۴۶، ۱۳۴۷، ۱۳۴۸، ۱۳۴۹، ۱۳۵۰، ۱۳۵۱، ۱۳۵۲، ۱۳۵۳، ۱۳۵۴، ۱۳۵۵، ۱۳۵۶، ۱۳۵۷، ۱۳۵۸، ۱۳۵۹، ۱۳۶۰، ۱۳۶۱، ۱۳۶۲، ۱۳۶۳، ۱۳۶۴، ۱۳۶۵، ۱۳۶۶، ۱۳۶۷، ۱۳۶۸، ۱۳۶۹، ۱۳۷۰، ۱۳۷۱، ۱۳۷۲، ۱۳۷۳، ۱۳۷۴، ۱۳۷۵، ۱۳۷۶، ۱۳۷۷، ۱۳۷۸، ۱۳۷۹، ۱۳۸۰، ۱۳۸۱، ۱۳۸۲، ۱۳۸۳، ۱۳۸۴، ۱۳۸۵، ۱۳۸۶، ۱۳۸۷، ۱۳۸۸، ۱۳۸۹، ۱۳۹۰،

نشده ولی با توجه به اینکه آلودگی هوا نیز یکی از مصادیق تهدید علیه بهداشت محسوب می‌شود، بنابراین باید بگوییم که حکم ماده مذکور شامل آلودگی هوا نیز می‌گردد به ویژه اینکه در تبصره ۲ همین ماده در تعریف آلودگی محیط زیست به آلودگی هوا نیز اشاره مستقیم دارد.^۹

آلودگی صوتی

آلودگی صدا یعنی ایجاد صداهای زبان آور به حدی که برای گوش مضر باشد. خیلی ها آلودگی صوتی را جزء یکی از مشکلات بزرگ زیست محیطی قلمداد می‌کنند، ولی شاید آلودگی صوتی بیشتر یک مشکل سلامتی انسان باشد تا محیط زیست پدیده آلودگی صوتی را هر کس بر اساس تجربیات و اطلاعات خود برداشت می‌کند. روانشناسان و کارشناسان خصوصیات بشر از اثرات و عکس‌العمل‌های انسان در مقابل صداها، با شدت و قدرت مختلف با اطلاع هستند و پزشکان گوش و حلق و بینی به خوبی می‌دانند که دستگاه شنوایی انسان تا چه حد تحمل صداها را دارد. با وجود اینها هیچکس به طور همه جانبه ای به مساله آلودگی صوتی در جامعه نگاه نمی‌کند. در سال های اخیر به تدریج با تغییراتی که در نحوه افزایش سروصدا در محیط زیست صورت گرفته، مشکلات به وجود آمده در این زمینه را واضح تر کرده است. با تحولات و پیشرفت‌هایی که در ساخت و عملکرد دستگاه‌های صوتی و تصویری حاصل شده، نواخت صداها در اجتماعات و منازل مسکونی بلندتر و قوی تر شده است. به طور کلی اقدامات صورت گرفته در کاهش و یا جلوگیری از آلودگی صوتی در سطح جهان به علت اینکه عوامل مختلف نقش و اثر در آن دارند بسیار ناچیز است.^{۱۰} به تدریج که انسان از نظر صنعت به پیشرفت‌هایی نایل آمد و تکنولوژی جدید را به وجود آورد، همزمان با آن جمعیت نیز افزایش یافت و شهرها رو به گسترش نهادند و تراکم وسائط نقلیه پدیدار گشت، ضایعات زیست محیطی متعدد نیز از جمله آلودگی صوتی خودنمایی کرد. به طور کلی اغلب اکتشافات و اختراعات انسان که در قرون اخیر انجام گرفته با ایجاد سروصدا همراه بوده است. اتومبیل، لکوموتیو، هواپیما و صنایع مختلف دیگر همه کارکردشان با تولید سروصدا همراه است. اصولاً کمتر اختراعی میتوان یافت که دارای حرکت و نوسان باشد ولی سروصدا نداشته باشد. اهم اقداماتی را که میتوان در جهت کاهش سروصدا تا حد استانداردهای مجاز انجام داد به شرح زیر می توان بیان نمود:

- ۱- تجدید نظر در طراحی موتورها و دستگاه‌های پر سروصدا
- ۲- تعمیر و نگهداری صحیح دستگاه‌هایی که تولید صدا می‌کنند.
- ۳- نصب خفه کن بر روی دستگاه‌هایی که سروصدای زیادی دارند.
- ۴- بهتر کردن ترافیک
- ۵- محصور کردن محل‌هایی که در آنها سروصدا زیاد است.
- ۶- عایق کاری دیوارها یا ساختن دیوارهای دو جداره یا استفاده از شیشه های دو جداره برای پنجره ها در آپارتمانها و خانه ها.
- ۷- وجود درخت در فاصله بین منازل و شاهراه‌ها، زیرا درختان باعث جذب یا شکست امواج صوتی می شوند.
- ۸- جلوگیری از افتادن یا جابجا شدن اجسام روی سطوح سخت.
- ۹- انتخاب محل مناسب برای ساختمان‌ها با افزایش فاصله آنها از جاده ها.

^۹ تقی زاده انصاری، مصطفی، حقوق کیفری محیط زیست، ۱۳۷۶، چاپ اول، تهران، نشر قومس.

^{۱۰} دبیرسیاقی، منوچهر، بحران محیط زیست، ۱۳۸۳، چاپ اول، قزوین، نشر حدیث امروز.

۱۰- کم کردن صدای وسائط نقلیه موتوری،^{۱۱} تأسیس کارخانه ها، کارگاه ها، گاراژهای عمومی، تعمیرگاه ها و دکان ها و... به طور کلی تمام مشاغل و کسب هایی که ایجاد مزاحمت و سروصدا کند ممنوع شده است.^{۱۲}

آلودگی زباله

مجموعه ای از مواد غیر قابل استفاده ای را که ضمن فعالیت های انسان به وجود می آید (به جز موادی که از بدن دفع می شود) زباله می گویند که از منابع مختلف خانگی، اماکن عمومی موسسات، واحدهای صنعتی، کارهای ساختمانی، کارخانجات تهیه مواد غذایی و غیره تولید می گردد. مواد ترکیب دهنده زباله بستگی کامل به فصول مختلف سال، جمعیت، میزان مصرف روزانه، آداب و رسوم و روش زندگی تولید کنندگان زباله دارد. اجزاء ترکیبی زباله که مورد قبول عموم متخصصین امر است شامل دو قسمت فسادپذیر و فساد ناپذیر است که به شرح زیر طبقه بندی می گردند:

۱- پس مانده آن قسمت از زباله فسادپذیر است که از دست بدست کردن و تهیه و پختن و مصرف مواد غذایی به دست می آید.

۲- آشغال: عبارتست از تمام مواد فساد ناپذیر به جزء خاکستر و شامل مواد قابل سوخت و غیر قابل سوختنی است مانند شیشه، قوطی کنسرو، مواد زائد ساختمانی، تکه های فلزات، کاغذ، مقوا، چوب و غیره.

۳- خاکستر: خاکستر ترکیبی است از باقیمانده ذغال و چوب و دیگر مواد سوختنی که برای مقاصد صنعتی و پخت و پز در منازل و دیگر موسسات به کار برده می شوند.

۴- خاکروب های خیابانی: برگ درختان، تکه های کاغذ، خاکرو به پیاده روها، خاک و خاشاک ساختمانی، مواد اضافی از وسائط نقلیه و دیگر کثافات انسانی و حیوانی واقع در سطوح خیابانها به این دسته از زباله ها تعلق دارد.

۵- لاشه ی حیوانات: در مناطق روستایی، حوالی کشتارگاه ها و دامداری ها اغلب جسد حیوانات مرده و بقایای گوشتی و استخوانی گاو و گوسفند و دیگر حیوانات ذبح شده به چشم می خورد که از نظر انتشار بو و آلودگی بسیار حایز اهمیت است.

۶- مواد زائد صنعتی: این مواد از نظر نوع کارخانجات اعم از صنعتی با کشاورزی بسیار متفاوت می باشند. این مواد شامل پس مانده های مواد تولیدی، وسایل زائد و بسیاری از ضایعات صنایع تجارتي میباشد اهم عواملی که در ترکیب و مقدار اینگونه زباله ها تاثیر دارند عبارتند از رابطه مستقیم منطقه با شرایط اقتصادی، وسعت منطقه، نیازهای عمومی مردم، شهری یا روستایی بودن منطقه، وجود کشاورزی و باغداری، انواع مختلف تجارت و بهداشت عمومی هر منطقه.^{۱۳}

با وجود اینکه زباله های خانگی قسمت کوچکی از مجموع زباله ها و ضایعات را شامل می شود، اما معدوم کردن آنها نسبت به سایر زباله ها بسیار مشکل تر و پیچیده تر است چون محتویات شان مخلوطی از انواع و اقسام اشیاء سخت، نرم، گیاهی، دامی، پس مانده مواد غذایی، مواد شیمیایی، بسته بندیهای مختلف، قوطی های کنسرو، انواع کاغذها، شیشه خورده، قوطی های رنگ، باتریهای مستعمل و غیره است.^{۱۴}

بر طبق ق ش مصوب ۱۳۳۴، شهرداری مکلف است محلهای مخصوصی برای تخلیه زباله و نخاله و فضولات ساختمانی و مواد رسوب فاضلاب ها و نظایر آنها تعیین و ضمن انتشار آگهی به اطلاع عموم برساند. همچنین به موجب تبصره ماده ۱۰ آیین نامه

^{۱۱} حلم سرشت، پریوش، دل پیشه، اسماعیل، اصول و مبانی بهداشت محیط، ۱۳۷۷، چاپ سوم، انتشارات چهر.

^{۱۲} میرزایی، علیرضا، محشی قوانین و مقررات شهرداری، ۱۳۸۹، چاپ اول، تهران، نشر پیام.

^{۱۳} حلم سرشت، پریوش، دل پیشه، اسماعیل، اصول و مبانی بهداشت محیط، ۱۳۷۷، چاپ سوم، انتشارات چهر.

^{۱۴} دبیرسیاقی، منوچهر، بحران محیط زیست، ۱۳۸۳، چاپ اول، قزوین، نشر حدیث امروز.

بهداشت محیط مصوب ۱۳۷۱، ۴۰۲۴، شهرداری ها مکلفند در تنظیم روشهای جمع آوری حمل و دفع زباله شهر و سایر خدمات شهری، دستورالعمل ها و توصیه های وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی و سایر مراجع ذیربط را رعایت نمایند.^{۱۵}

آلودگی آب

آب از نخستین نیازهای زندگی است، یکی از مفیدترین مواد طبیعت است که برای زندگی انسان و تمدن او حیاتی است. امروزه تامین آب آشامیدنی بهداشتی، سالم و رضایت بخش به عنوان یکی از عوامل اصلی در حفظ سلامت و پیشرفت اقتصاد اجتماعات مطرح بوده و اهمیت این مایع حیاتی در زندگی بشر به اندازه ای است که بیان و توجیه کامل آن گاهی به دشواری میسر می گردد. آلودگی ها بسیار متنوعند و از منابع مختلف و به راه های گوناگون وارد آب می شوند علت ایجاد آلودگی هر چه باشد آب را هنگامی آلوده می نامیم که میزان مواد خارجی موجود در آن به اندازه ای باشد که استفاده از آن سبب بروز اثرات زیان آور به راه های مختلف گردد. منابع آلوده کننده آنها با توجه به منشأ آلودگی شامل آلودگی ناشی از فاضلاب های شهری، صنایع و کشاورزی می باشند. آلودگی آب عبارت است از تغییر مواد محلول و یا معلق و یا تغییر درجه حرارت و دیگر خواص فیزیکی و شیمیایی و بیولوژیکی آب در حدی که آن را برای مصرفی که برای آن مقرر است، مضر یا غیر مفید سازد. بنابراین جرم آلودگی آب در اثر ورود مواد یا عوامل فیزیکی و شیمیایی به آن به میزانی که باعث تغییر حالت طبیعی آن گردد تحقق می یابد. منبع این آلودگی می تواند متفاوت باشد. این مواد با عوامل عنصر مادی جرم مذکور میباشند، و اما عنصر قانونی جرم آلودگی آب، بر طبق قانون آب و نحوه ملی شدن آن مصوب ۱۳۴۷، ۴۰۲۷، آلوده کردن عمدی آب رودخانه و انهار عمومی و جویبارها و مخازن و منابع و قنوات و چاه ها با اضافه کردن مواد خارجی ممنوع بوده و جرم می باشد. صاحبان و استفاده کنندگان از چاه یا قنات را مسئول جلوگیری از آلودگی آب آنها دانسته و موظف نموده تا بر طبق مقررات بهداشتی عمل کنند. به موجب ماده ۴۶ این قانون آلوده ساختن آب ممنوع است. اقدام به هر عملی که موجبات آلودگی آب را فراهم نماید ممنوع است. در همین رابطه آیین نامه بهداشت محیط مصوب ۱۳۷۱، ۴۰۲۴ آلوده کردن آب آشامیدنی عمومی را جرم دانسته و آن را ممنوع اعلام کرده است. سرانجام به مجرمانه بودن این رفتار در ق.م.ا که اخیرا مورد اصلاح و تصویب قرار گرفته و به عنوان آخرین قانونگذاری در این خصوص می باشد اشاره شده و بر طبق ماده ۶۸۸ این قانون آلوده کردن آب آشامیدنی یا توزیع آب آشامیدنی آلوده ممنوع بوده و مرتکبین به مجازات پیش بینی شده در این ماده میرسند.^{۱۶}

آلودگی خاک

از دیدگاه جهانی پس از آب و هوا، خاک سومین جزء عمده محیط زیست تلقی می شود. آلودگی خاک معمولا نتیجه عادات غیر بهداشتی، فعالیت های مختلف کشاورزی و روش های غلط دفع مواد زائد جامد و مایع می باشد. به علاوه ریزش عوامل آلوده کننده هوا در اثر نزولات جوی نیز در ایجاد آلودگی خاک می تواند موثر واقع گردد. منظور از آلودگی و تخریب خاک، پخش یا آمیختن مواد خارجی به آن به میزانی که کیفیت فیزیکی یا شیمیایی یا بیولوژیکی آن را به طوری که به حال انسان یا سایر موجودات زنده یا گیاهان زیان آور است تغییر دهد، می باشد. منظور از آلودگی و تخریب خاک، پخش یا آمیختن مواد خارجی

^{۱۵} تقی زاده انصاری، مصطفی، حقوق کیفری محیط زیست، ۱۳۷۶، چاپ اول، تهران، نشر قومس.

^{۱۶} تقی زاده انصاری، مصطفی، حقوق کیفری محیط زیست، ۱۳۷۶، چاپ اول، تهران، نشر قومس.

به آن به میزانی که کیفیت فیزیکی یا شیمیایی یا بیولوژیکی آن را به طوری که به حال انسان یا سایر موجودات زنده یا گیاهان زیان آور است تغییر دهد، می باشد در این مورد استعمال سموم به منظور مبارزه با آفات نباتی و جانوران و حشرات موذی را چنانچه مغایر بهسازی محیط زیست باشد جرم دانسته است و بر طبق قانون اراضی مستحدث ساحلی ۱۳۵۴، ۲۹، هر کس به قصد تصرف به اراضی مستحدث ساحلی متعلق به دولت به حریم دریا و دریاچه ها و تالاب های کشور تجاوز کند و یا اراضی مزبور را با برداشت شن و ماسه و خاک و سنگ تخریب نماید مرتکب جرم شده و مستوجب مجازات است. سرانجام در تبصره ۲ ماده ۶۸۸ ق.م.ا آلودگی خاک یا زمین را از شمول آلودگی محیط زیست دانسته و در متن ماده با عبارت هر نوع تهدید علیه بهداشت عمومی ممنوع می باشد و مرتکب به مجازات پیش بینی شده می رسد، با آن برخورد نموده است.^{۱۷}

نگاه مدیریت شهری در خصوص بهداشت و آلودگی شهری

همزمان با افزایش جمعیت و مهاجرت بی رویه روستائیان به شهر و پدیدار شدن مظاهر گوناگون، شهرها همچنان به رشد بی رویه و غیر اصولی خود ادامه دادند که ۶۰ مردم جهان در سکونتگاه های شهری زندگی می کنند در حالی که بیشترین میزان انواع آلودگی ها در نتیجه ی فعالیت های مختلف شهری ایجاد می شود و مشکلات ناشی از مشاغل مزاحم مدت ها است که گریبان گیر نظام مدیریتی بسیاری از شهرها و به ویژه کلان شهرها شده است مشاغلی که نوع فعالیت و مهمتر از آن موفقیت و نحوه مدیریت آن عامل ایجاد آلودگی و مزاحمت می باشد. لذا ساماندهی مشاغل مزاحم، امری مهم در مدیریت شهری می باشد. هدف مدیریت شهری پدید آوردن شهری سالم می باشد که نشانه های آن عبارتند از: فضای تمیز محیط زیست پایدار داشتن جامعه منسجم مشارکت بالای مردم بر آوردن نیازهای اساسی تامین حداقل سطح مناسب از بهداشت عمومی و غیره، رویکردهای جدید مدیریت شهری که با عنوان مدیریت هدف دار از آن یاد می کنند روندی پویا است که در آن اهداف تعیین و به عنوان وظایف مدیریت مدنظر قرار می گیرد. مهمترین برنامه سازمان ملل متحد در زمینه مدیریت توسعه شهری، برنامه مدیریت شهری است که طبق این برنامه وظایف مدیریت شهری شامل توجه به توسعه پایدار مدیریت محیط زیست، کاهش فقر شهری، مدیریت حمل و نقل شهری بهبود اقتصاد شهری، مدیریت زمین شهری، مدیریت زیر ساخت های شهری، مدیریت کالبد شهری، حمایت از ظرفیت های بالقوه محلی توسعه و تامین منابع مالی شهرداری ها می باشد. در عصر حاضر نیز جامعه ای که حیات طیبه انسان ها را سرلوحه اهداف و برنامه های خویش قرار می دهد، نمی تواند ملاحظات زیست محیطی را نادیده بگیرد. توجه به اصل توسعه پایدار و جلوگیری از پیامدهای نامطلوب آن امروزه از ویژگی های اصلی جوامع رشد یافته، هدف وار و قانونمند است. به همین منظور قوانین و مقررات خاصی در همه کشورها به منظور حفظ و ایجاد ارتباط سالم بین انسان و محیط زیست تهیه شده است. سازمان حفاظت محیط زیست نیز در ایران برای تحقق چنین اهدافی، اصل پنجاهم قانون اساسی را مدنظر قرار داده تا به امر حفاظت از محیط زیست و استفاده درست از منابع طبیعی کشور بپردازد و بر لزوم تحقق توسعه پایدار تاکید نماید.^{۱۸}

^{۱۷} صالح راستین، ناهید، بیولوژی خاک، ۱۳۵۷، انتشارات دانشگاه تهران.

^{۱۸} حاجیانی، ابراهیم و رضایی، علی اکبر و فلاح زاده، عبدالرسول، اعتماد اجتماعی به مدیریت شهری و عوامل موثر بار آن، ۱۳۹۱، فصلنامه مطالعات و تحقیقات اجتماعی، شماره ۹۰، دوره اول، صص ۵۵-۹۰.

اختیارات قانونی شهرداری در زمینه بهداشت شهری

اختیارات شهرداری طبق ماده ۵۵ ق. ش عبارتست از حفظ و نگهداری فضای سبز، ایجاد خیابان ها و کوچه ها ایجاد میدان ها و باغ های عمومی ایجاد مجاری آب و تامین آب و نگهداری فاضلاب توسعه معابر تنظیف و نگهداری انبارهای عمومی امور مربوط به قنوات شهری تامین روشنایی تعیین محل های مخصوص دفع زباله مقابله با سد معبر الزامی ساختن نصب برگه قیمت از جانب کسبه جلوگیری از فروش اجناس فاسد مراقبت نسبت به ارزیابی و فراوانی خواربار، جلوگیری از تكدی گری مراقبت در امور بهداشت نظارت و مراقبت عمومی تهیه آمار مربوط به شهر و موالید و متوفیات ایجاد غسالخانه و گورستان اتخاذ تدابیر جهت حفظ شهر از سیل و حریق، رفع خطر از بناها، جلوگیری از شیوع امراض نظارت بر امور صنفی تعیین اراضی مورد نیاز، تعیین میدان های عمومی جهت خرید و فروش، تعیین میدان های عمومی برای پارکینگ نظارت بر اداره گوشت و نان جلوگیری از صنایع مزاحم ساخت خانه های ارزان قیمت و الزامی ساختن مراعات شرایط بهداشتی، صدور پروانه ساختمان آسفالته معابر وضع مقررات برای نامگذاری معابر، شماره گذاری اماکن و زیباسازی شهر هر چند که شهرداری دارای وظایف متعدد طبق ماده ۵۵ است ولیکن سازمان های دیگر شامل وزارت کشور استانداری ها سازمان برنامه و بودجه، سازمان امور استخدامی وزارت مسکن و شهرسازی، وزارت بهداشت به نوعی بر عملکرد شهرداری موثر می باشد.^{۱۹}

تبیین و تحلیل بند ۲۰ ماده ۵۵ قانون شهرداری ها

ق. ش بر اساس ماده ۵۵ در قالب ۲۸ بند وظایف شهرداری ها را بیان نموده است اما با عنایت به اینکه تکیه این نگارش بر بند ۲۰ می باشد بند مزبور را مورد بررسی قرار می دهیم.

بند ۲۰ مقرر می دارد:

«جلوگیری از ایجاد و تاسیس کلیه اماکن که به نحوی از انحاء موجب بروز مزاحمت برای ساکنین یا مخالف اصول بهداشت در شهرهاست. شهرداری مکلف است از تاسیس کارخانه ها، کارگاه ها گاراژهای عمومی و تعمیرگاه ها، دکان ها و همچنین مراکزی که مواد محترقه می سازند و اصطبل چهارپایان و مراکز دامداری و بطور کلی تمام مشاغل و کسبهایی که ایجاد مزاحمت و سرو صدا کنند یا تولید دود یا عفونت و یا تجمع حشرات و جانوران نماید جلوگیری کند و در تخریب کوره های آجر و گچ و آهک پزی و خزینه گرمابه های عمومی که مخالف بهداشت است اقدام نماید و با نظارت و مراقبت در وضع دودکش های اماکن و کارخانه ها و وسائط نقلیه که کار کردن آنها دود ایجاد می کند از آلوده شدن هوای شهر جلوگیری نماید و هر گاه تاسیسات مذکور فوق قبل از تصویب این قانون به وجود آمده باشد آنها را تعطیل کند و اگر لازم شود آنها را به خارج از شهر انتقال دهد.» تبصره - «شهرداری در مورد تعطیل و تخریب و انتقال به خارج از شهر مکلف است مراتب را ضمن دادن مهلت مناسبی به صاحبان آنها ابلاغ نماید و اگر صاحب ملک به نظر شهرداری معترض باشد باید ظرف ده روز اعتراض خود را به کمیسیون مرکب از سه نفر که از طرف انجمن شهر انتخاب خواهند شد تسلیم کند رای کمیسیون قطعی و لازم الاجراء است. هر گاه رای کمیسیون مبنی بر تایید نظر شهرداری باشد و با صاحب ملک به موقع اعتراض نکرده و یا در مهلت مقرر شخصا اقدام نکند شهرداری به وسیله مامورین خود راساً اقدام خواهد نمود»^{۲۰}.

^{۱۹} بهشتیان، سیدمحسن، تملک اراضی توسط شهرداری ها، ۱۳۹۱، چاپ دوم، تهران، نشر مجد.

^{۲۰} میرزایی، علیرضا، محشی قوانین و مقررات شهرداری، ۱۳۸۹، چاپ اول، تهران، نشر پیام.

تفسیر حقوقی بند ۲۰ ماده ۵۵ قانون شهرداری ها

اصولاً فلسفه وضع بند ۲۰ ماده ۵۵ ق.ش حمایت معنوی از مسکن و محل سکونت و حفظ و آرامش ساکنین بوده و بایستی تفسیری از بند فوق صورت گیرد که محل این آسایش نباشد بنابراین منظور قانونگذار از فراز مربوط (... ..) به نحوی از انحاء موجب بروز مزاحمت برای ساکنین... (....) این است که ممکن است مزاحمت مستقیماً و در محیط شغلی برای مردم ایجاد شود و یا غیر مستقیم از طریق سرو صدا و یا تشکیل صف در بیرون محیط کار و یا عبور و مرور مدام وسیله نقلیه ایجاد شود. بنابراین محدود کردن موضوع مزاحمت برای ساکنین به مزاحمت ذاتی نفس شغل به نظر مدیریت حقوقی خلاف فلسفه ماده بوده و این تفسیر را میتوان از فراز دیگری از بند مذکور مبتنی بر اینکه (بطور کلی تمام مشاغل و کسبهایی که ایجاد مزاحمت و سرو صدا کنند یا تولید دود و با عفونت و یا تجمع حشرات و جانوران نمایند (استنباط نمود).^{۲۱} مضمون اصلی این بند عبارت است از جلوگیری، تعطیل و یا انتقال کلیه اماکنی که به نحوی از انحاء فعالیت آنها جهت ساکنین شهر ایجاد مزاحمت نماید. قانون گذار در ادامه، «مزاحمت» را به صورت ضمنی تعریف کرده است. هر گونه فعالیتی که مغایرت با اصول بهداشتی، داشته باشد یعنی موجبات آلودگی هوا، آلودگی صدا و یا تولید عفونت نماید؛ چون آلودگی‌های ناشی از زائدات و ضایعات جامد و آلودگی‌های آب و فاضلاب را فراهم آورد، به شرطی که در بافت شهری اتفاق افتد و موجب مزاحمت برای کاربری‌های پیرامون شود در شمول این بند قانونی است. همچنین صنایع و مشاغلی که فعالیت آنها احتمال آتش سوزی و سرایت به بافت‌های پیرامون را مطرح کند، از زمره فعالیت‌های مشمول این بند قانونی است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که اولاً هر گونه آلودگی‌های زیست محیطی به منزله مزاحمت (- موضوع مندرج در ق.ش-) نخواهد بود و بنابراین مبارزه با آنها در زمره وظایف شهرداری‌ها قرار نمی‌گیرند و بالعکس هر گونه فعالیت مزاحم توسط صنایع و مشاغل لزوماً آلودگی زیست محیطی به همراه نخواهد داشت به عنوان مثال، اگر کارخانه و یا کارگاهی در محدوده قانونی شهر واقع شده باشد و دارای آلودگی‌های زیست محیطی باشد لیکن آلودگی‌های آن واحد برای کاربری‌های پیرامون مشکلی ایجاد ننماید، مشمول موضوع (مزاحمت) نیست و اگر فعالیت کارگاهی ایجاد کننده «بو» باشد و این بو برای ساکنان کاربری‌های پیرامون مزاحمت ایجاد نماید بررسی و نظارت بر این فعالیت در زمره فعالیت شهرداری‌ها خواهد بود هر چند که «بو» های ایجاد شده موجب آلودگی نباشد. بر اساس آن چه در صفحات آتی ذکر می‌شود در خصوص آلودگی آب شرب متولی وزارت بهداشت و آلودگی‌های صوتی به استناد ماده ۱۲ آیین نامه اجرایی «نحوه جلوگیری از آلودگی‌های صوتی مصوب ۱۳۷۸» شهرداری در تنظیم طرح انتقال منابع آلوده کننده به خارج از محدوده شهر نقش ایفا نماید و بر اساس ماده ۲۰ ق.ح.ب.م، سازمان میتواند با تصویب شورای عالی حفاظت محیط زیست قسمتی از وظایف و (اختیارات ذاتی) خود را نسبت به این قانون در محدوده شهرها و هر یک از مناطق کشور ضمن تعیین حدود بر حسب مورد به شهرداری‌های مربوط محول نماید در این صورت شهرداری‌ها و سازمان‌های مذکور مسئول اجرای آن خواهند بود. در واقع با تصویب شورای عالی حفاظت محیط زیست که وزیر کشور نیز در آن عضویت دارد. شهرداری در راستای بند ۲۰ ماده ۵۵ مکلف به اجرای وظایف زیست محیطی در محدوده شهر و به موجب (اختیارات احاله شده) می‌باشد. هر فعالیت صنفی و تولیدی و مزاحم «نیست و هر مزاحمی آلوده کننده محیط زیست نیست. مزاحمت به عنوان شرط لازم و کافی جهت بررسی فعالیت کارگاه‌ها و مشاغل شهری مطرح است. لازم به ذکر است که علاوه بر مغایرت های بهداشتی و عدم ایمنی، دو مورد دیگر از موارد اصلی مزاحمت «هستند که عبارتند از ایجاد مشکلات ترافیکی و کاهش کیفیت و تنوع بصری در محیط. برخی از واحدهای شغلی و کارگاهی به دلیل مکان یابی غیر علمی و مغایرت موقعیت کاربری

^{۲۱} حریرباغان، ابراهیم، رسیدگی به مشکلات مشاغل مزاحم و آلاینده سطح شهر مشهد، ۱۳۹۲، پایگاه اینترنتی کمیسیون بند ۲۰ ماده ۵۵ قانون شهرداری ها.

با اصول و ضوابط ترافیکی و شهرسازی، ایجاد گره ترافیکی در معابر همجوار را موجب می شوند و در واقع از جهت ایجاد مشکل در عبور و مرور، برای واحدهای پیرامون مزاحمت ایجاد می کنند که پیامد آن آلودگی هوا و صدا می باشد. این واحدها به واسطه اینکه حجم فعالیت و یا نوع آن با مساحت آنها منطبق نیست و در نتیجه مجبور به فعالیت در متن پیاده رو و سواره رو می شوند، برای رهگذران و ساکنان کاربری های مجاور ایجاد مزاحمت می نمایند. همچنین یکی از موارد قابل بررسی در خصوص واحدهای شغلی و کارگاه های تولیدی، مطالعه نقش آنها در کاهش کیفیت و نیز کاهش تنوع بصری محیط پیرامون می باشد این امر معمولاً به واسطه انبار ضایعات حاصل از فرآیند تولید ایجاد می شود. همچنین برخی از واحدهایی چون انبارها و گاراژها احتمال بروز چنین مزاحمتی از سایر صنایع و حرف می باشد.^{۲۲}

بررسی نسخ یا بقای بند ۲۰ ماده ۵۵ قانون شهرداری ها

عده ای از حقوقدانان بر این عقیده اند که بند ۲۰ ماده ۵۵ ق.ش به دلیل تصویب ق.ح. ب.م (مصوب ۱۳۵۳ و اصلاحی، ۱۳۷۱) و بر اساس مستفاد از مواد ۹ و ۱۰ و ۱۱ نسخ شده است و اعتبار قانونی ندارد. این عده معتقدند که به موجب ماده ۹ ق.ح. ب.م، همچنین به استناد ماده ۱۱ و تبصره ذیل ماده ۱۰ قانون موصوف تکالیف قانونی در خصوص برخورد با واحدهای آلاینده به سازمان حفاظت محیط زیست احاله گردیده است لذا این حقوقدانان معتقدند به دلیل تاخر در تصویب و اجرای ق.ح. ب.م (مصوب ۱۳۵۳ و ۱۳۷۱)، بند ۲۰ ماده ۵۵ ق.ش منسوخ است و جایگاهی برای شهرداری جهت برخورد با مشاغل مزاحم شهری وجود ندارد. عمده دلایلی که می توان در خصوص رد استدلال و استنتاج فوق برشمرد به شرح ذیل می باشد:

اولاً: قش به ویژه در بند ۲۰ ماده ۵۵ که در سال ۱۳۴۵ اصلاح گردیده است به مشاغل و فعالیت هایی اشاره دارد که در داخل محدوده قانونی و حریم مصوب شهر فعالیت می نمایند در حالی که ق.ح. ب.م صرفاً به این محدوده اختصاص ندارد و از این حیث قانون شهرداری خاص تلقی شده و قانون عام موخر نمی تواند نسخ قانون خاص مقدم باشد.

ثانیاً: تاکید اصلی بند ۲۰ ماده ۵۵ بر عنوان مزاحمت برای سکنه شهر و عنوان مغایرت با اصول بهداشت در شهر است در حالی که تاکید ماده ۹ ق.ح. ب.م بر عنوان آلودگی محیط زیست و عنوان زبان آور به حال انسان یا سایر موجودات زنده یا گیاهان و یا آثار و ابنیه است. بنابراین به دلیل تفاوت در موضوع، دو مستند قانونی یاد شده متعارض نمی باشند و قابل جمع اند.

ثالثاً: اختیار اعطایی از سوی قانونگذار به سازمان حفاظت محیط زیست در این زمینه نافی اختیار شورای اسلامی شهر که در واقع هیئت مدیره اداره امور شهر است نمی باشد.

در قش مصوب سال ۱۳۳۴، وظایفی برای شهرداری ها از جمله مراعات شرایط بهداشتی در کارخانه ها، مراعات در پاکیزگی گرمابه ها، جلوگیری از شیوع امراض، مراقبت در امور بهداشت، تنظیف و نگهداری مجاری آب ها، تنظیف و نگهداری فاضلاب و بالاخره تنظیف و نگهداری معابر در نظر گرفته شده بود. لیکن در طول این مدت بسیاری از وظایف شهرداری ها به سازمان ها، دوایر دولتی و یا بخش خصوصی واگذار شد. از جمله وظایفی که به موجب تصویب قوانین مؤخر از مجموعه وظایف محوله به شهرداری خارج شده، وظایف زیست محیطی است که به موجب قوانین ذیل الذکر به سایر نهادها از جمله سازمان حفاظت محیط زیست واگذار شده است.^{۲۳}

^{۲۲} صالحی، حسین، تاملی در بند ۲۰ ماده ۵۵ قانون شهرداری ها، ۱۳۸۰، مجله شهرداری ها، سال اول، شماره ۱۲.

^{۲۳} صالحی، حسین، تاملی در بند ۲۰ ماده ۵۵ قانون شهرداری ها، ۱۳۸۰، مجله شهرداری ها، سال اول، شماره ۱۲.

منابع و مأخذ

۱. اجلالی، فرید، آلودگی هوا با نگاهی به پالایش هوای تهران، ۱۳۸۶، مجله آموزشی کشاورزی، شماره ۲.
۲. احمدی، مسعود، نسترن، بررسی اهمیت فضای سبز در کنترل و کاهش آلودگی هوای شهری، ۱۳۹۲، کنفرانس بین المللی برنامه ریزی و مدیریت محیط زیست، شماره ۳، دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان.
۳. بهشتیان، سیدمحسن، تملک اراضی توسط شهرداری ها، ۱۳۹۱، چاپ دوم، تهران، نشر مجد.
۴. تقی زاده انصاری، مصطفی، حقوق کیفری محیط زیست، ۱۳۷۶، چاپ اول، تهران، نشر قومس.
۵. حاجیانی، ابراهیم و رضایی، علی اکبر و فلاح زاده، عبدالرسول، اعتماد اجتماعی به مدیریت شهری و عوامل موثر بار آن، ۱۳۹۱، فصلنامه مطالعات و تحقیقات اجتماعی، شماره ۹۰، دوره اول، صص ۵۵-۹۰.
۶. حریربافان، ابراهیم، رسیدگی به مشکلات مشاغل مزاحم و آلاینده سطح شهر مشهد، ۱۳۹۲، پایگاه اینترنتی کمیسیون بند ۲۰ ماده ۵۵ قانون شهرداری ها.
۷. حلم سرشت، پریوش، دل پیشه، اسماعیل، اصول و مبانی بهداشت محیط، ۱۳۷۷، چاپ سوم، انتشارات چهر.
۸. دبیرسیاقی، منوچهر، بحران محیط زیست، ۱۳۸۳، چاپ اول، قزوین، نشر حدیث امروز.
۹. دبیری، فرهاد و عباسپور، مجید و مکنون، رضا، جایگاه محیط زیست در قوانین برنامه ای پس از انقلاب اسلامی، ۱۳۸۶، مجله علوم و تکنولوژی محیط زیست.
۱۰. ریاضی، حسین، تحلیل ارتباط بین قابلیت پیاده مداری محلات و آلودگی هوا، ۱۳۹۱، فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات شهری، شماره پنجم.
۱۱. صادقی، حسین و سعادت، رضا، رشد جمعیت و رشد اقتصادی و اثرات زیست محیطی در ایران، ۱۳۸۳، مجله تحقیقات اقتصادی، شماره ۶۴، صص ۸۰-۶۳.
۱۲. صالح راستین، ناهید، بیولوژی خاک، ۱۳۵۷، انتشارات دانشگاه تهران.
۱۳. صالحی، حسین، تاملی در بند ۲۰ ماده ۵۵ قانون شهرداری ها، ۱۳۸۰، مجله شهرداری ها، سال اول، شماره ۱۲.
۱۴. فنی، زهره و مولودی، جمشید، ارزیابی محیط زیست شهری در قالب قوانین و ضوابط با تاکید بار آلودگی هاوا، ۱۳۸۸، فصلنامه مدیریت شهری، شماره ۲۴، صص ۵۱-۶۴.
۱۵. میرزایی، علیرضا، محشی قوانین و مقررات شهرداری، ۱۳۸۹، چاپ اول، تهران، نشر پیام.